
В. ТРОФИМЕНКО

*доцент кафедри кримінального процесу
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого,
кандидат юридичних наук*

УДК 343.1

Кримінальна процесуальна форма в контексті сучасної кримінальної процесуальної політики

Наявність особливих взаємозв'язків кримінальної процесуальної форми та кримінальної процесуальної політики України обумовлює необхідність аналізу специфіки кримінальної процесуальної політики, її мети, завдань, основних принципів її реалізації. Гуманістична складова кримінальної процесуальної політики, в основі якої лежать права людини, відіграє пріоритетне значення при вирішенні питання щодо уніфікації та диференціації кримінальної процесуальної форми. У статті визначаються напрями кримінальної процесуальної політики, які впливають на визначення правової моделі кримінальної процесуальної форми сучасного кримінального процесу України, такі як гуманізація, застосування відновних і примирних процедур, створення нових процедур, що сприяють досягненню мети покарання, законодавче визначення конкретних процесуальних строків під час досудового та судового провадження, запровадження процедури відновлення прав потерпілого та відшкодування завданої йому матеріальної і моральної шкоди у повному обсязі через компенсаційні процедури, фонди тощо.

Ключові слова: кримінальна процесуальна форма, кримінальна процесуальна політика, протидія злочинності, кримінальне процесуальне законодавство, кримінальне провадження.

Однією із детермінант, що безпосередньо впливають на правову модель кримінальної процесуальної форми, визначають її основні параметри та засади формування, є кримінальна процесуальна політика, яка являє собою один із

напрямів внутрішньої правової політики держави. Під останньою в теорії права розуміють особливу форму виразу державної політики, засіб юридичної легітимації, закріплення та здійснення політичного курсу держави, що втілює

цілі правового забезпечення здійснюваних у державі реформ, демократизації суспільного життя, встановлення стабільності і правопорядку, захисту прав і свобод особи [1, с. 9, 10].

Будучи окремим напрямом державної правової політики, кримінальна процесуальна політика невід'ємно пов'язана із іншими її напрямками у сфері протидії злочинності і перш за все – кримінально-правовою політикою. В українській кримінально-правовій теорії кримінально-правову політику визначають як системоутворюючий елемент політики держави у сфері боротьби зі злочинністю, що розробляє стратегію і тактику, формулює основні завдання, принципи, напрями і цілі кримінально-правового впливу на злочинність, виробляє засоби їх досягнення і який виражається в нормах законодавства про кримінальну відповідальність, практиці їх застосування, рішеннях офіційного тлумачення Конституційного Суду України кримінально-правових норм, постановах Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ з питань застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність, судових рішеннях Верховного Суду України з приводу неоднакового застосування норм матеріального права [див.: 2, 3].

Кримінально-правова політика визначає межі злочинного, у той час як кримінальна процесуальна політика направлена на створення та удосконалення процесуальної форми реалізації норм кримінального права. Водночас не можна стверджувати, що кримінальні процесуальні відносини не виникають за

відсутності кримінально-правових, адже, наприклад, відповідно до чинного законодавства України до Єдиного реєстру досудових розслідувань вносяться всі відомості про вчинення кримінального правопорушення, в ході подальшої перевірки яких може бути встановлено відсутність його події. У таких випадках кримінальні процесуальні відносини здійснюються за відсутності кримінально-правових, що свідчить про їх самостійний характер. Концептуальна зміна процесуальної форми початку кримінального провадження, що відбулася з прийняттям КПК України, є прикладом реалізації кримінальної процесуальної політики, спрямованої на позбавлення кримінального провадження зайвої формалізації, підвищення його оперативності, усунення корупційних ризиків у правозастосовній діяльності на її початковому етапі.

Таким чином, кримінальна процесуальна політика являє собою окремий самостійний напрям державної політики у сфері протидії злочинності, сутність якого полягає у виробленні стратегії й тактики процесуальних форм вирішення кримінально-правових конфліктів і реалізації кримінально-правових норм. Кримінальна процесуальна політика відзначається суттєвою специфікою, що обумовлена її цілями та політико-правовими завданнями, які, у свою чергу, безпосередньо визначають змістовне наповнення її основних напрямів, що формалізуються у міжнародних договорах України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, законах України, рішеннях Конституційного Суду України, постановах Пленуму Вищого спеціалізо-

ваного суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, указах Президента України, постановах Верховної Ради України та Кабінету Міністрів, рішеннях інших державних органів, спрямованих на її реалізацію на конкретному етапі розвитку Української держави. Саме в джерелах кримінальної процесуальної політики, як справедливо зазначає О. Б. Загурський, декларуються її мета та завдання, основні принципи реалізації, визначаються головні пріоритети у сфері розслідування, судового розгляду і вирішення кримінальних справ [4, с. 116].

Досліджуючи поняття кримінально-правової політики, В. І. Борисов та П. Л. Фріс слушно виділяють її рівні, до яких науковці відносять доктринальний, програмний, законодавчий, правозастосовний, правовиконавчий та науковий [2, с. 20]. Екстраполяція цієї позиції у площину дослідження сутності та напрямів кримінальної процесуальної політики та її впливу на формування кримінальної процесуальної форми уявляється цілком обґрунтованою, а тому частково буде запозичена нами при проведенні подальшого наукового аналізу.

Як зазначають В. І. Борисов та П. Л. Фріс, доктринальний рівень передбачає існування державно-політичної доктрини кримінально-правової політики. Як і будь-яка інша політика, кримінально-правова політика передбачає наявність стратегічного політичного бачення розвитку. Програмний рівень тісно пов'язаний із доктринальним і передбачає наявність чітких як стратегічних, так і тактичних (коротко-строкових) планів у галузі законодавчої

діяльності та регулювання правозастосовної діяльності у сфері кримінально-правової політики [2, с. 20, 21].

Якщо доктрина кримінальної процесуальної політики в Україні поки ще не отримала комплексної розробки (її окремі аспекти розглянуто в роботах В. Д. Бринцева, Ю. М. Грошевого, В. С. Зеленецького, О. Б. Загурського, Л. М. Лобойка, В. Т. Маляренка, А. А. Музики та інших українських науковців), то стосовно програмних документів слід зазначити, що за роки незалежності України їх було прийнято декілька, які визначали стратегічні напрями та принципи кримінальної процесуальної політики держави.

У цьому контексті перш за все слід згадати Концепцію судово-правової реформи в Україні, прийняту постановою Верховної Ради України 28 квітня 1992 р. Основними принципами судово-правової реформи було визначено: створення такого судочинства, яке максимально гарантувало б право на судовий захист, рівність громадян перед законом, створило б умови для дійсної змагальності і реалізації презумпції невинності; відповідність нормативних актів з питань діяльності судів і органів юстиції вимогам міжнародних угод, ратифікованих Україною; радикальне реформування матеріального і процесуального законодавства, деїдологізування і наповнення його гуманістичним змістом; виключення з кримінального закону діянь, які в сучасних умовах не можуть визнаватись злочинами; реформування системи кримінальних покарань; диференціювання форм судочинства, зокрема залежно від ступеня тяжкості злочину;

розгляд окремих категорій судових справ судьями одноособово, а також колегіями професійних суддів та судьями з розширеною колегією судових засідателів; чітке визначення умов допустимості доказів; встановлення судового контролю за законністю й обґрунтованістю процесуальних рішень слідчих органів, які обмежують права громадян; перевірка законності й обґрунтованості судових рішень в апеляційному і касаційному порядку та за нововиявленими обставинами [5].

Серед указаних принципів судово-правової реформи, як бачимо, було задекларовано диференціювання форм судочинства за критерієм ступеня тяжкості злочину. В подальшому питання кримінальної процесуальної форми, її уніфікації та диференціації отримали нові підходи до свого вирішення у програмних документах, що визначили напрями кримінальної процесуальної політики.

Суттєвий вплив на формування концептуально нової кримінальної процесуальної політики держави здійснило прийняття Конституції України та ратифікація Верховною Радою України у 1997 р. Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (Закон України від 17 липня 1997 р.), у зв'язку з чим держава взяла на себе обов'язок імплементувати в національне законодавство загальновизнані європейські цінності щодо захисту прав і свобод людини у всіх сферах суспільного життя, у тому числі й у сфері кримінального судочинства.

Прийняття цих законодавчих актів уособило новий етап, концептуальну зміну вектору формування подальшої

кримінальної процесуальної політики в Україні – від визначення її виключно сферою боротьби зі злочинністю, яку окрім органів досудового розслідування і прокурора, здійснював також і суд, наділений для цього відповідними владними повноваженнями, зокрема й стосовно порушення кримінальної справи, до погляду на кримінальний процес як спосіб вирішення кримінально-правового конфлікту, захисту інтересів людини, суспільства і держави від злочину, реалізація якого має здійснюватися з урахуванням пріоритетності прав і свобод людини як вищої соціальної цінності в державі, що гарантується ст. 3 Конституції України. Зважаючи на це, сучасна кримінальна процесуальна політика зорієнтована на чітке розмежування кримінальних процесуальних функцій, розширення змагальності та диспозитивності кримінального провадження, гуманізацію та забезпечення права на справедливий суд тощо.

Основні напрями новітньої кримінальної процесуальної політики держави було окреслено двома Концепціями, які відзначалися модернізацією підходів до розуміння сутності та ролі кримінальної юстиції, визначення концептуальних основ її побудови і функціонування.

Так, Указом Президента України від 10 травня 2006 р. було схвалено Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні. Завданнями Концепції, що випливають з її мети, визначено: створення цілеспрямованої, науково обґрунтованої методологічної основи розвитку правосуддя в Україні на найближчі десять років; визначення шляхів удоско-

налення законодавства у цій сфері; усунення негативних тенденцій, що мають місце внаслідок непослідовності здійснення попередньої судової реформи; забезпечення доступного та справедливого судочинства, прозорості в діяльності судів, оптимізації системи судів загальної юрисдикції; посилення гарантій незалежності суддів; якісне підвищення фахового рівня суддівського корпусу; підвищення статусу суддів у суспільстві; істотне поліпшення умов професійної діяльності суддів; радикальне поліпшення стану виконання судових рішень; створення можливостей для розвитку альтернативних (позасудових) способів розв'язання спорів [6]. Останнє положення має значення програмного саме в аспекті подальшої модернізації процесуальної форми, впровадження процедур, які суттєво спрощують та прискорюють вирішення правових конфліктів, зокрема й у галузі кримінального судочинства.

Указом Президента України № 311/2008 від 8 квітня 2008 р. було схвалено Концепцію реформування кримінальної юстиції України, якою визначалися основні напрями майбутнього законодавчого процесу щодо подальшої демократизації, гуманізації, посилення захисту прав і свобод людини відповідно до вимог міжнародних правових актів і зобов'язань України перед європейським та світовим співтовариством [7].

Передбачені в цьому документі новації дозволяють констатувати їх концептуальний характер, що полягає у зміні процесуальної форми кримінального судочинства, її диференціації відповідно до нових критеріїв. Навіть

у самому тексті Концепції серед завдань реформування акцентувалося на необхідності диференціації кримінальної процесуальної форми. Так, згідно з п. 2 розд. II Концепції завданнями реформування кримінального процесу мають стати: запровадження нової, позбавленої обвинувального ухилу процедури досудового розслідування, під час якої гласними і негласними методами, встановленими законом, здійснюватиметься збирання фактичних даних, що мають значення для кримінального судочинства; забезпечення відповідності процедур досудового і судового провадження меті та завданням кримінальної юстиції; удосконалення процедури судового контролю та розширення змісту прокурорського нагляду під час досудового розслідування; законодавче визначення конкретних процесуальних строків під час досудового та судового провадження; запровадження процедури відновлення прав потерпілого та відшкодування завданої йому матеріальної і моральної шкоди у повному обсязі через компенсаційні процедури, фонди; розширення сфери застосування відновних і примирних процедур; створення нових процедур, що сприяють досягненню мети покарання. Досудове розслідування злочинів і кримінальних проступків повинно мати єдине функціональне призначення при диференціації процесуальної форми згідно з критеріями, визначеними законодавством.

Цією Концепцією, яка на момент її прийняття об'єктивізувала основні положення нової кримінальної процесуальної політики держави, були закладені основи подальшого реформування

національного законодавства. По суті ідеологія нового кримінального процесу, формалізованого у чинному КПК України, засновується на вищевказаних концептуальних положеннях, що безпосередньо вплинули на побудову кримінального процесу, систему його стадій і проваджень, визначення його процесуальної форми. Щодо цього правильно зазначав В. С. Зеленецький, що будь-яка політика, в тому числі кримінально-процесуальна, не зводиться до декларативного проголошення соціальної доцільності боротьби зі злочинністю. Остання проходить певний процес свого формування, а потім і реалізації [8, с. 252].

Об'єктивізація кримінальної процесуальної політики здійснюється перш за все у законотворчому процесі, який віддзеркалює домінуючі на конкретному етапі розвитку держави підходи законодавця до розуміння сутності й основних завдань кримінального судочинства. Цей процес утворює зміст законодавчого (правотворчого) рівня кримінальної процесуальної політики.

Уявляється, що законодавчий рівень кримінальної процесуальної політики (так само, як і її програмний рівень) підлягає певній періодизації, останній етап якої цілком слушно слід пов'язувати з прийняттям у 2012 р. КПК України, який, з одного боку, став підсумком реалізації попереднього етапу формування кримінальної процесуальної політики, основні напрями якої було визначено Конституцією України, а з другого – склав підґрунтя для подальшого реформування законодавства України в напрямі його гармонізації з європейськими стандартами захисту

прав людини та здійснення правосуддя, формування національної правозастосовної практики, що відповідає вимогам Конституції України, зорієнтована на дотримання загальноновизнаних норм міжнародного права і практики Європейського суду з прав людини. Підтвердженням цієї тези є наявність численних змін та доповнень до КПК України, які здійснено за досить незначний період його практичного застосування, а також розробка і прийняття новітніх законодавчих актів, які в сукупності створюють належне правове забезпечення реалізації норм КПК України (закони України «Про безоплатну правову допомогу», «Про прокуратуру», проект закону «Про державне бюро розслідувань» тощо).

Положення вищевказаної Концепції реформування кримінальної юстиції України щодо диференціації процесуальної форми досудового розслідування злочинів і кримінальних проступків реалізовано в КПК України, наприклад, шляхом передбачення особливостей досудового розслідування, судового розгляду та апеляційного перегляду судових рішень у кримінальному провадженні щодо кримінальних проступків, які визначають диференціацію кримінальної процесуальної форми в напрямі її спрощення. Упровадження цієї процедури потребує продовження законотворчого процесу і прийняття закону про кримінальні проступки, форма, система та зміст якого є предметом довготривалої наукової дискусії.

Безпосередній вплив на визначення правової моделі кримінальної процесуальної форми сучасного кримінального процесу в Україні здійснюють такі на-

прями кримінальної процесуальної політики, як розширення сфери застосування відновних і примирних процедур; створення нових процедур, що сприяють досягненню мети покарання; гуманізація; забезпечення вирішення завдань кримінального провадження з дотриманням стандарту розумного строку при застосуванні принципу процесуальної економії; обмеження конституційних прав людини під час здійснення кримінального провадження з дотриманням принципу пропорційності втручання меті застосування заходів примусового характеру тощо.

Процесуальна політика в напрямі розширення сфери відновних і примирних процедур відображає, як слушно зазначив А. А. Козьявін, наскільки при вирішенні соціальних завдань у кримінальному процесі в державі публічний інтерес співвідноситься із приватним. Йдеться про співвідношення принципів законності й доцільності кримінального переслідування за кожним фактом вчинення злочину, що становлять зміст процесуальної політики законодавця [9, с. 151].

Реалізація цього напрямку кримінальної процесуальної політики на законодавчому рівні призвела до впровадження порядку здійснення кримінального провадження на підставі угод про примирення, кримінального провадження у формі приватного обвинувачення, тобто таких видів кримінального провадження, у яких пріоритетне значення надається захисту не публічних, а приватних інтересів. Це зумовило суттєву зміну (порівняно із загальним порядком) процесуальної форми кримінального провадження.

Посилення гуманістичної складової у кримінальному процесуальному праві утворює зміст окремого напрямку сучасної кримінальної процесуальної політики. Це, вказує С. П. Погребняк, пов'язується насамперед із визнанням особливого значення ідеї гідності людини, яка легітимує такі стандарти, як свобода, рівність, справедливість, основоположні права людини, і визначає їх зміст. Слід погодитись, як зазначає науковець, із тим, що гуманізація – одна з основних сучасних тенденцій розвитку всієї системи процесуального права, яка досить чітко проявилася при розробці і прийнятті нового ЦПК, КАС, суттєвій модернізації КПК. Ідея гуманізму, поза всякими сумнівами, лежить в основі правил так званої елементарної процесуальної справедливості, що втілюються у принципах змагальності, диспозитивності, рівності перед законом і судом, незалежності суду, всебічності, повноти й об'єктивності дослідження обставин справи, у праві бути вислуханим, праві на інформацію, на правову допомогу, праві на розумні строки розгляду справи, праві на оскарження тощо [10, с. 146].

Із прийняттям КПК України 2012 р. вказані принципи набули нових процесуальних форм реалізації, які у своїй переважній більшості дозволяють забезпечити процесуальну справедливість та гуманістичну ідею, що лежить в її основі. Так, зокрема, суттєво розширено дію засади змагальності під час досудового розслідування, у результаті чого в системі кримінального процесу з'явилися нові провадження у слідчого судді, частина з яких передбачає змагальну процедуру вирішення питань правового характеру. Дія засади змагальності визначила новий

порядок завершення досудового розслідування відкриттям матеріалів іншої стороні. Трансформація процесуальної форми реалізації цієї засади в стадії підготовчого провадження обумовила її концептуально нову модель, яка розрахована на змагальний кримінальний процес. Гуманістичну спрямованість має суттєве розширення диспозитивності в кримінальному провадженні, зокрема, зміна процесуального порядку визнання особи потерпілим, впровадження угод про визнання винуватості та про примирення тощо.

Водночас не можна стверджувати, що реформа кримінального процесуального законодавства закінчилася із прийняттям нового Кодексу, адже час його застосування наочно показав ті прогалини та суперечності, що мають бути усунуті під час подальшого законотворчого процесу та реалізації кримінальної процесуальної політики, спрямованої на гуманізацію кримінального судочинства. Крім того, вже достатньо довгий час триває дискусія щодо ролі Верховного Суду України у формуванні судової практики та необґрунтованого обмеження його повноважень стосовно перегляду судових рішень лише за двома підставами, що пов'язані із неоднаковим застосуванням судом касаційної інстанції одних і тих самих норм Закону України про кримінальну відповідальність щодо подібних суспільно небезпечних діянь, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень, та встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом.

На розв'язання вищевказаних питань спрямовані новітні закони України «Про забезпечення права на справедливий суд» від 12 лютого 2015 р. та «Про пробацію» від 5 лютого 2015 р., які стали правовою формою закріплення тих положень кримінальної процесуальної політики, що були напрацьовані вищевказаною Концепцією реформування кримінальної юстиції України.

Так, зокрема, Законом України «Про забезпечення права на справедливий суд» з метою реалізації засади доступу особи до правосуддя суттєво змінено процесуальну форму перегляду судових рішень Верховним Судом України, запроваджено новий порядок допуску заяви про перегляд судового рішення Верховним Судом України, сутність якого полягає у вирішенні цього питання самим же Верховним Судом України, а не Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ, як це було передбачено відповідно КПК України до набуття чинності вищевказаним законом. Не менш важливим в аспекті забезпечення гуманістичної складової новітнього законодавства видається впровадження законодавцем нових підстав для перегляду судових рішень Верховним Судом України у вигляді неоднакового застосування судом касаційної інстанції однієї і тієї самої норми кримінального процесуального права, що зумовило ухвалення різних за змістом судових рішень, а також невідповідність судового рішення суду касаційної інстанції висновку щодо застосування норм права, викладеному в постанові Верховного Суду України.

Окремим напрямом кримінальної процесуальної політики є гуманізація законодавства, що забезпечує призначення обвинуваченому справедливого покарання. У цьому аспекті потрібно відзначити особливе значення Закону України «Про пробацію». За його змістом пробація являє собою систему наглядових та соціально-виховних заходів, що застосовуються за рішенням суду та відповідно до закону до засуджених, виконання певних кримінальних покарань, не пов'язаних із позбавленням волі, та забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого. Запровадження досудової пробації, що забезпечує суд формалізованою інформацією, яка характеризує обвинуваченого, є однією із передумов призначення судом справедливого покарання, а отже, вирішення завдань кримінального провадження.

Проведене дослідження дозволяє дійти таких висновків.

По-перше, необхідно констатувати нерозривний зв'язок кримінальної процесуальної політики та кримінальної процесуальної форми, що полягає у без-

посередньому впливі на визначення конкретної правової моделі процесуальної форми пріоритетних в умовах конкретного історичного етапу розвитку держави напрямів її кримінальної процесуальної політики.

По-друге, наведене обумовлює необхідність віднесення кримінальної процесуальної політики до системи чинників, які визначають кримінальну процесуальну форму.

По-третє, ретроспективний аналіз кримінальної процесуальної політики держави свідчить про те, що її гуманістична складова, в основі якої знаходяться права людини, відіграє пріоритетне значення при вирішенні питання щодо уніфікації та диференціації кримінальної процесуальної форми. Кримінальна процесуальна політика, гуманістична складова якої мінімізована, визначає, як правило, уніфіковану процесуальну форму. Кримінальна ж процесуальна політика, в основі якої лежить ідея прав людини та забезпечення їх ефективного захисту, визначає напрями закріплення диференційованої процесуальної форми.

Список використаних джерел

1. Матузов Н. И. Правовая политика как важнейшая проблема российской юридической науки / Н. И. Матузов // Правовая политика: от концепции к реальности / под ред. Н. И. Матузова, А. В. Малько. – М., 2004. – 304 с.
2. Борисов В. І. Поняття кримінально-правової політики / В. І. Борисов, П. Л. Фріс // Вісн. Асоц. крим. права України. – 2013. – № 1(1). – С. 15–31.
3. Фріс П. Л. Кримінально-правова політика України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.08 / П. Л. Фріс. – К., 2005. – 35 с.
4. Загурський О. Джерела кримінально-процесуальної політики України / О. Загурський // Юрид. Україна. – 2011. – № 9. – С. 110–117.
5. Концепція судово-правової реформи в Україні [Електронний ресурс] : постанова Верхов. Ради України від 28.04.1992. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2296-12>
6. Концепція вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 10.05.2006. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/361/2006>

7. Концепція реформування кримінальної юстиції України [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 08.04.2008 № 311/2008. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/311/2008>
8. Зеленецький В. Концептуальні основи формування інноваційної кримінально-процесуальної політики України / В. Зеленецький // Щорічник укр. права. – 2009. – № 1. – С. 248–268.
9. Козьявин А. А. Социальное назначение и функции уголовного судопроизводства : монография / А. А. Козьявин. – М. : Юрлитинформ, 2010. – 272 с.
10. Погребняк С. П. Основоположні принципи права : монографія / С. П. Погребняк. – Х. : Право, 2008. – 240 с.

Стаття надійшла до редакції 16.03.2015.

Трофименко В. Уголовная процессуальная форма в контексте современной уголовной процессуальной политики

Наличие особых взаимосвязей уголовной процессуальной формы и уголовной процессуальной политики Украины обуславливает необходимость анализа специфики уголовной процессуальной политики, ее целей, задач, основных принципов ее реализации. Гуманистическая составляющая уголовной процессуальной политики, в основе которой находятся права человека, имеет приоритетное значение при решении вопроса по унификации и дифференциации уголовной процессуальной формы. В статье определяются направления уголовной процессуальной политики, которые влияют на определение правовой модели уголовной процессуальной формы современного уголовного процесса Украины, такие как гуманизация, применение восстановительных и примирительных процедур, создание новых процедур, способствующих достижению целей наказания, законодательное определение конкретных процессуальных сроков в ходе досудебного и судебного производства, внедрение процедуры восстановления прав потерпевшего и возмещения причиненного ему материального и морального вреда в полном объеме через компенсационные процедуры, фонды и т. п.

Ключевые слова: уголовная процессуальная форма, уголовная процессуальная политика, противодействие преступности, уголовное процессуальное законодательство, уголовное производство.

Trofymentko V. Criminal Procedural Form in the Context of the Modern Criminal Procedure Policy

The existence of special correlations between the criminal form of action and the criminal procedural politics of Ukraine determines the necessity of analysis of the specifics of the criminal procedural politics, its purpose, tasks, and main principles of its realization. The humanistic component of the criminal procedural politics, which contains human rights, plays a top role in solution of the question concerning the unification as well as the differentiation of the criminal form of action. The directions of the criminal procedural politics, which influence the choice of the law model of the criminal form of action of the modern criminal proceedings in Ukraine, are defined in the article. The regulation of the legal facts as to the main directions of the criminal procedural politics is realized in the Criminal Procedural Code (CPC) of Ukraine, for example, by means of fore sighting the peculiarities of a prejudicial inquiry, a court hearing as well as an appeal review of judicial decisions in frames of a criminal proceeding as to criminal misdemeanors, which define the differentiation of a criminal form of action in the direction of its simplification.

It's noticed, that the direct influence over the determination of a law model of the criminal form of action of the modern criminal proceeding in Ukraine, realize such directions of the criminal procedural politics as the expansion of the sphere of applying of the recovering proce-

dures and a mediation; the creation of new procedures which assist to achieve the purpose of the punishment; the humanization; the providing of task solutions in frames of a criminal proceeding with keeping to the standard of a reasonable period of time by applying the principle of a processual economy; the restriction of the constitutional rights of a person during the realization of a criminal proceeding with keeping to the principle of the ratability of interference, the purpose of using enforcement measures and so on.

It's noticed that the strengthening of the humanistic component in the criminal procedure law creates a content of a certain direction of the modern criminal procedure politics. More specifically the operation of the adversarial principle during a prejudicial inquiry is essentially expanded. As a result some new proceedings appeared at the investigating judge. A part of them contemplates an adversary procedure of dealing with subjects of the legal nature. The operation of the adversarial principle determined the new order of accomplishing of the prejudicial process by means of giving access to the materials to the other part. The transformation of the form of action that realizes this principle being in a state of the preliminary procedure determined its conceptionally new model which is optimized for the adversary criminal proceeding. The humanistic orientation has an essential expansion of dispositivity in the criminal proceedings, particularly, these are the changing of the procedural order of acknowledging a person as injured or aggrieved, the implementation of agreements about admission of guilt and about compromise and so on.

The author remarks that the reform of the criminal proceedings legislation is not over yet with the adoption of the new Code, because the time of its implementation showed ad oculos those gaps and contradictions which should be disposed of during the further law making and the realization of the criminal proceedings politics, that is optimized for humanization of criminal procedure.

It's claimed in the article that there exist an indissociability of the criminal proceedings politics and the criminal form of action, which lies in the fact of a direct influence over the determination of a certain legal model of the form of action of the top-priority goals in the criminal proceedings politics in the context of a certain historical stage of the state development.

Keywords: criminal procedural form, criminal procedural policy, combating crime, criminal procedure law, criminal proceedings.